

POSTANOWIENIE

Dnia 28 stycznia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z wniosku K. M. i M. H.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych - Oddziałowi w P.
o podleganie ubezpieczeniu społecznemu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 28 stycznia 2005 r.,
na skutek kasacji wnioskodawcy K. M. od wyroku Sądu Apelacyjnego w R.
z dnia 8 lipca 2004 r., sygn. akt III AUa .../04,

odrzuca kasację.

Uzasadnienie.

Sąd Apelacyjny w R. – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 8 lipca 2004 r., oddalił apelację wnioskodawcy K. M. od wyroku Sądu Okręgowego w K. – Ośrodek Zamiejscowy w P. z 26 stycznia 2004 r., którym oddalono odwołanie M.H. i K. M. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. z 3 lipca 2003 r., stwierdzającej, że M. H. nie podlega ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia u K. M. w okresie od 2 maja 1998 r. do 16 stycznia 2003 r.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu Okręgowego co do fikcyjności (pozorności) zgłoszenia M. H. do ubezpieczenia społecznego. Postępowanie dowodowe wykazało, że dokonane 8 czerwca 1998 r. zgłoszenie do ubezpieczenia pracowniczego miało na celu nabycie świadczeń z

ubezpieczenia społecznego. Rzekoma umowa o pracę została zawarta 1 maja 1998 r., rozpoczęcie pracy miało nastąpić 2 maja 1998 r., wypadek przy pracy miał miejsce 25 kwietnia 1998 r., zwolnienie lekarskie wnioskodawczyni uzyskała 30 kwietnia 1998 r. W tym czasie (w chwili wypadku) wnioskodawczyni prowadziła własną działalność gospodarczą, a do momentu podpisania umowy o pracę z 1 maja 1998 r. działała jako pełnomocnik K. M. na podstawie pełnomocnictwa z 25 lutego 1998 r., mocą którego była upoważniona do podpisywania dokumentów związanych z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą i inwestycyjną. W spornym okresie - od 2 maja 1998 r. do 16 stycznia 2003 r. – efektywny czas pracy M. H. wyniósł zaledwie 168 dni, pozostałe okresy to zasiłki chorobowe, świadczenia rehabilitacyjne, urlopy bezpłatne. W kontekście braków w dokumentacji dotyczącej zatrudnienia wnioskodawczyni i złej sytuacji ekonomicznej zatrudniającego ją pracodawcy Sąd Apelacyjny doszedł do wniosku, że podpisana umowa o pracę nosiła znamiona pozorności, a przedsięwzięte czynności związane ze zgłoszeniem do ubezpieczenia typu pracowniczego miały na celu nabycie świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł w imieniu wnioskodawcy K. M. jego pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości. Jako podstawę kasacji wskazał naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie przepisów art. 2, art. 3, art. 22, art. 29 i art. 104 Kodeksu pracy w wyniku błędnego przyjęcia, że wnioskodawczyni nie świadczyła pracy na rzecz pracodawcy, a w związku z tym nie podlega ubezpieczeniu społecznemu, oraz naruszenie art. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie zgodnie z żądaniem wnioskodawców, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi niższej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja zawiera wady konstrukcyjne, które nie podlegają naprawieniu przez wezwanie wnoszącego kasację do ich usunięcia lub uzupełnienia.

W nowym modelu kasacji – obowiązującym od 2000 r. – istotnego znaczenia procesowego nabrały wymagania przewidziane w art. 393³ § 1 k.p.c., w tym między innymi wymaganie dotyczące przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji (przyjęcie kasacji do rozpoznania), o którym mowa w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c., oraz sposób wywiązania się przez skarżącego z obowiązku przedstawienia w kasacji tych okoliczności.

Zrównanie rangą wymagania przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 393³ § 1 pkt 2 k.p.c.) z wymaganiem odrębnego przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji (art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c.) jest najbardziej charakterystyczną cechą kasacji jako szczególnego środka odwoławczego, służącego przede wszystkim zapewnieniu jednolitości orzecznictwa i wkładowi Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji. Odrębne wyartykułowanie przez ustawodawcę obu kategorii wymagań dowodzi tego, że nie są one tożsame. Rzeczą zatem profesjonalisty sporządzającego kasację jest wskazanie konkretnych przyczyn, mających uzasadniać merytoryczne jej rozpoznanie.

Wymaganie przewidziane w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. łączy się ściśle z instytucją tzw. przedsądu, w ramach której Sąd Najwyższy może odmówić przyjęcia kasacji do rozpoznania (art. 393 § 1 i art. 393⁷ § 1 k.p.c.). Z tej przyczyny spełnienie wymagania określonego w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. wymaga wyodrębnionego przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji przez wyraźne odniesienie się do przesłanek wynikających z art. 393 § 1 pkt 1 i 2 oraz § 2 k.p.c. i uzasadnienie twierdzenia, że przesłanki te w sprawie zachodzą (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52, z dnia 30 maja 2001 r., III CZ 36/01, OSNC 2002, nr 2, poz. 22 czy z dnia 17 października 2001 r., III CZ 98/01, OSNC 2002, nr 5, poz. 71). W uzasadnieniu uchwały połączonych Izb Sądu Najwyższego - Izby Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych i Izby Cywilnej - z dnia 17 grudnia 2002 r., III CZP 72/02, OSNC 2003 nr 7-8, poz. 92, podkreślono natomiast, że spełnienie obowiązku wynikającego z art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. powinno przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie konkretnie występujące w sprawie okoliczności pozwalają zakwalifikować kasację do rozpoznania, i uzasadni,

dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek usprawiedliwiających przyjęcie kasacji.

W kasacji wniesionej w rozpoznawanej sprawie skarżący przytoczył podstawy kasacyjne („opierając kasację na podstawie art. 393¹ pkt 1 k.p.c.”), w ramach których wskazał na naruszenie przepisów Kodeksu pracy oraz ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W ten sposób spełnił wymaganie przewidziane w art. 393³ § 1 pkt 2 k.p.c.

Kasacja nie zawiera natomiast przedstawienia okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie (art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c.). W orzecznictwie przyjmuje się, że przesłanki, uniemożliwiające odmowę przyjęcia kasacji do rozpoznania, a zatem uzasadniające przyjęcie kasacji do rozpoznania, zostały sformułowane w art. 393 k.p.c. jako:

- 1) występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego,
- 2) potrzeba dokonania wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie,
- 3) oczywiste naruszenie prawa przez zaskarżone orzeczenie,
- 4) nieważność postępowania.

W ujęciu pozytywnym oznacza to, że przesłanki te tworzą zespół przyczyn usprawiedliwiających skierowanie kasacji do merytorycznego rozpoznania. Katalog ten ma charakter rozłączny w tym sensie, że zaistnienie którejkolwiek przesłanki jest wystarczającą przyczyną przyjęcia kasacji do rozpatrzenia, wszystkie one stanowią zaś podstawę mechanizmu prawnego selekcjonowania kasacji pod kątem dopuszczenia tego środka odwoławczego do rozpoznania.

Kasacja wniesiona w rozpoznawanej sprawie nie powołuje się na żadną z wymienionych przesłanek.

Nie można uznać za spełnienie wymagania dotyczącego przedstawienia okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji zawarcie w kasacji ogólnego stwierdzenia, że „w tym stanie rzeczy kasacja jest uzasadniona”. Tak ogólnego - i abstrakcyjnego – sformułowania nie można zakwalifikować jako powołania się przez skarżącego na jakąkolwiek przesłankę (przyczynę) kasacji spośród wskazanych w art. 393 § 1 lub § 2 k.p.c. Za utrwalone w orzecznictwie trzeba uznać stanowisko, że brak polegający na nieprzedstawieniu tych okoliczności powoduje

odrzucenie kasacji bez wzywania do jego usunięcia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 9 listopada 2000 r., II CKN 1385/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 51 oraz z 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52).

W § 1 art. 393³ k.p.c. ustawodawca skatalogował odrębnie w czterech punktach konstrukcyjne elementy każdej kasacji, a więc cechy istotne (kreatywne) tego szczególnego środka odwoławczego, podkreślając zarazem w ten sposób rangę tychże elementów. Natomiast w § 2 art. 393³ k.p.c. wskazano na pozostałe wymagania kasacji, które stawiane są każdemu pismu procesowemu (art. 126 k.p.c. - 128 k.p.c. z rygiorem przewidzianym w art. 130 k.p.c.).

W tej sytuacji przyjęto już wcześniej w orzecznictwie, że brak któregokolwiek z kreatywnych elementów kasacji, a określonych w którymkolwiek z punktów art. 393³ § 1 k.p.c., nie podlega naprawieniu w trybie art. 130 § 1 k.p.c., a kasacja dotknięta takim nieusuwalnym brakiem podlega odrzuceniu *a limine*.

Biorąc powyższe pod rozwagę Sąd Najwyższy odrzucił kasację na podstawie art. 393⁷ § 2 k.p.c. w związku z art. 393⁵ k.p.c.